

IZVJEŠTAJ O RADU ZAVODA ZA STATISTIKU U 2009. GODINI

Statistika i statistički sistem Crne Gore predstavljaju bitan segment crnogorskog društva. Ovaj segmenat se realizuje po dinamici planiranih aktivnosti a to je: Program istraživanja 2009.g.-2013.g., Godišnji plan istraživanja 2009.godine, Startegija razvoja statistike 2009.g.-2012.g. i Nacionalni program integracija (dio 3.18 Statistika). Ove aktivnosti definisane su i u skladu sa zahtjevima EU, a nalaze se u sledećim dokumentima: (I) Community Statistical Programme 2008 - 2012; (II) Statistical work programme of the Commission for 2009; (III) Statistical Requirements Compendium.

U ovoj godini Zavod za statistiku bio je nosilac Poglavlja 18. Statistika Upitnika evropske komisije. Poglavlje 18. Statistika sadržalo je 131 pitanje, koja su odgovorena na 126 strana.

U najkraćem roku odgovorilo se na sva pitanja iz poglavlja 18. Statistika, tako da je Zavod među prvima dostavio kompletne odgovore. Pored toga, Zavod je učestvovao direktno ili indirektno na davanje odgovora u drugim poglavljima.

Takođe, rad Zavoda na odgovorima na Upitnik ocijenjen je pozitivno, jer se na kvalitetan i efikasan način pristupilo u odgovaranju na sva pitanja u kojima je Zavod prepoznat kao odgovorna institucija.

U 2009.godini urađen je obračun Bruto domaćeg proizvoda(BDP)za 2008-u godinu čime je usvojena praksa da podatak o BDP-u objavljujemo krajem tekuće za prethodnu godinu. Kao rezultat bolje implementacije propisanih metodologija u sistemu nacionalnih računa,ESA 95 i SNA 93,dobijeni su relevantni pokazatelji koji se odnose na rast,vrijednost i strukturu BDP-a.Bruto domaći proizvod Crne Gore u tekućim cijenama za 2008 godinu iznosio je 3 085,6 miliona eura,stopa realnog rasta izračunata kao odnos BDP u stalnim cijenama 2008 godine i BDP u tekućim cijenama 2007 godine iznosio je 6.9 procenata,dok je nominalni rast izračunat kao odnos BDP-a u tekućim cijenama tekuće godine i BDP-a u tekućim cijenama prethodne godine iznosio 15.1 %.

Rezultati obračuna poboljšani su primjenom unaprijeđene tehnike koristeći okvir ponude i upotrebe roba i usluga. Okvir ponude i upotrebe služi kao provjera konzistentnosti statistike tokova roba i usluga dobijenih iz različitih statističkih izvora. Korišćena tehnika okvira ponude i upotrebe roba i usluga rezultira konzistentnim BDP-om sa proizvodne i potrošne strane.

Tokom 2009 godine u sklopu projekta -IPA 2007 višekorisničkog programa pomoći urađena je i publikacija "Detaljni opis izvora i metoda za obračun nacionalnih računa".

U toku 2009 godine takođe je urađen obračun Indeksa potrošačkih cijena u skladu sa metodologijom EUROSTAT-a, i rezultati obračuna se publikuju svakog mjeseca.Indeks proizvođačkih cijena realizovao se mjesečno u skladu sa planom i programom statističkih cijena.

U okviru statistike cijena nastavljen je i Projekat pariteta kupovne moći. U 2009 godini realizovana su dva istraživanja za potrošna dobra: „Hrana, piće i duvan“ i „Lični izgled“ kao i istraživanja za investiciona dobra „Oprema“ i „Građevinarstvo“. Podaci za navedena istraživanja su poslata Eurostatu u skladu sa predviđenim rokovima.

Za Harmonizovani indeks potrošačkih cijena napravljen je plan za uvođenje ovog indeksa, napravljena je optimalna lista reprezentativnih proizvoda i usluga koji će se snimati za potrebe ovog indeksa. Snimanje će početi od januara 2010. godine. Planom je definisano da se ovaj indeks počne objavljivati od februara 2011. godine.

U statistici spoljne trgovine, postavljen je cilj unapređenje kvaliteta statistike spoljne trgovine.

U tom pravcu zadaci Zavoda su sledeći:

- Nastavak razvitka i harmonizacija metodologije statistike spoljne trgovine;
- Izvršiti procenu i unaprediti kvalitet kroz analize *mirror statistics* i njihovo usaglašavanje;
- Unapređenje znanja iz oblasti statistike spoljne trgovine kroz treninge i tehničku pomoć;
- Promocija unutrašnje administrativne saradnje sa zemljama u okruženju;

Postignuti su rezultati u kvalitetu podataka spoljne trgovine kroz niz sastanaka održanih sa predstavnicima Uprave carina Crne Gore, formirana je baza uvoznika i izvoznika, izmenjen je datum objavljivanja podatka spoljne trgovine umjesto 20-og u mjesecu podaci se objavljuju 5-og u mjesecu.

Unapređenje znanja iz oblasti statistike je postignuto kroz razne obuke i sastanke koje je organizovao EUROSTAT.

Pripremljen je izvještaj *mirror statistics* podatka EUROSTAT-a i MONSTAT-a čija će se detaljnija analiza nastaviti u 2010 godini.

Aktivnosti Zavoda za statistiku na međunarodnom planu u 2009.godini su sledeći:

- IPA 2007 nacionalni projekat – Projekat je počeo avgusta 2009 godine, pokriva tri komponente: sistem kvaliteta u statistici, ekonomsku i biznis statistika. Redovnim posjetama ključnih i kratkoročnih eksperata, projekat teče po utvrđenom planu.
- IPA 2008 višekorisnički projekat – pokrenut je 1 decembra 2009 godine, i obuhvata razdoblje od 20 mjeseci. Kompanija ICON Institut je zaduzena za njegovu implementaciju. Program obuhvata 11 pilot projekata (statistika spoljne trgovine; statistika cijena-JPP; statistika cijena –HICP; priprema za popis stanovništva; statistika slobodnih radnih mjesta; nacionalni računi; računi

gazdinstava za poljoprivredu; prenos rezultata iz Evropskog statističkog sistema u Eurostat; strukturalna biznis statistika; PRODCOM i biznis statistika).

- IPA 2010 nacionalni projekat –Završni predlog projekta prosljeđen na uvid. MONSTAT pozitivno odgovorio, usaglasio se sa predlogom projekta. Predlog prosljeđen Evropskoj Komisiji gdje se očekuje konačan odgovor.

Ovaj organ je bio domaćin međunarodnog sastanaka “**Policy Group on statistical cooperation**”, koji se održao u Budvi 8-9 oktobra 2009 godine. Sastanku su pored predstavnika EUROSTAT-a i međunarodnih organizacija EFTA, SIDA, Evropska Komisija, Regionalni Savjet i Delegacija Evropske Komisije, prisustvovali i predstavnici zemalja iz regiona (40 učesnika). Takođe je u Budvi (u organizaciji MONSTAT-a) 7 oktobra 2009 godine održan sastanak o statističkoj saradnji jugoistočnih zemalja evrope. Ovom sastanku su prisustvovala zemlje regiona a po prvi put predstavnici Bugarske, Rumunije i Grčke. Predstavnici Bugarske su izrazili želju da vode sastanak što je bila odlična prilika da se pripremi nacrt Memoranduma o saradnji između Bugarske i Crne Gore, za koji se nadamo da će biti potpisan.

U Zavodu se sprovodi istraživanje strukturalne biznis statistike iz kojeg se dobijaju najznačajniji podaci o preduzeću i njegovim jedinicama. Takođe se vrši konstantno ažuriranje registara, sa evidentiranjem svih nastalih promjena.

U narednom periodu predstoje nam veliki izazovi na polju Biznis statistike. Među najznačajnijim i najkompleksnijim promjenama je svakako priprema i implementacija nove klasifikacije djelatnosti NACE Rev.2 u statistička istraživanja koja su na njoj bazirana. Dolazi do uvođenja novih kvartalnih istraživanja (npr. UG-11p) i novih varijabli (promet i broj zaposlenih) u postojeće upitnike (građevinarstvo i transport), za potrebe obračuna GDP-a. Osim "prekoderanja" na novu klasifikaciju i potrebe double codinga, Biznis Registar se nalazi pred uvođenjem novih jedinica (KAU-prema vrsti djelatnosti i grupa preduzeća). Istraživanje vezano za turizam obogaćuje se praćenjem izletničkog turizma i uključivanjem turizma u anketu o potrošnji domaćinstva. Takođe je u planu uvođenje preduzetnika u istraživanja biznis statistike.

Ciljevi kojima smo u potpunosti okrenuti su usklađivanje naših istraživanja sa standardima Evropske Unije, harmonizacija naših metodologija i upitnika sa onima koji se koriste u zemljama Evropske Unije zbog potreba uporedivosti naših podataka. Za ostvarivanje ovih ciljeva potrebna je bolja saradnja sa administrativnim izvorima i njihova spremnost da izađu u susret našim potrebama za sve tačnijim i ažurnijim podacima.

I u ovoj godini Zavod je partio statistiku: rođenja, umiranja, sklopljenih i razvedenih brakova. Takođe se na godišnjem nivou izrađivao i procjene broja stanovnika po polu, pojedinačnim godinama starosti i po opštinama. U statistici migracija pratio je unutrašnje i spoljašnje migracije. Za sva navedena istraživanja dinamika pristizanja podataka je mjesečna, dok je publikovanje rezultata godišnje. Mjesečno objavljivanje prvih rezultata obavljalo se kroz Mjesečni statistički pregled, u skladu sa rokovima

preciziranim u Godišnjem planu za 2009. godinu. Takođe su, u skladu sa rokovima preciziranim u Kalendaru objavljivanja podataka pripremljeni podaci koji se publikuju u Statističkom godišnjaku, kao i podaci za web sajt i to konačni podaci za sva istraživanja za 2008. godinu.

U okviru priprema za sprovođenje popisa stanovništva 2011. godine, urađen je probni popis stanovništva u junu 2009. godine sa ciljem da se testiraju instrumenti koji će se koristiti u konačnom popisu. Takođe, započet je unos materijala iz probnog popisa za potrebe ocjene softvera za unos podataka. Isto tako pristupilo se izradi logičke kontrole za obradu podataka iz popisa. U toku septembra održana je i radionica na temu prezentacije izvještaja eksperata koji su boravili u Crnoj Gori sa ciljem ocjene instrumenata popisa stanovništva. Takođe je završena analiza pilot istraživanja o međunarodnim migracijama sa tabelarnim prikazom podataka dobijenim pilot istraživanjem.

U maju 2009.godine objavljeno je godišnje saopštenje Ankete o potrošnji domaćinstava u 2008.godini shodno predviđenim Planom i Programom statističkih istraživanja. Kontinuirano se radi kontrola prispjelog materijala sa terena, priprema materijala za obradu i kontrola za deset mjeseci 2009.godine;

Juna 2009.godine započete su aktivnosti na izradi minimalne potrošačke korpe u saradnji sa Institutom za strateške studije. Od januara 2010.godine Zavod će mjesečno dostavljati podatke minimalne potrošačke korpe.

U julu 2009.godine objavljeno je saopštenje istraživanja Analiza siromaštva za 2007.godinu, a u decembru 2009.godine objavljeno je saopštenje Analize siromaštva za 2008.godinu na osnovu podataka Ankete o potrošnji domaćinstava.

Objavljena su saopštenja o istraživanju o zaposlenima i zaradama za prvih jedanaest mjeseci tekuće godine prema Planu i Programu statističkih istraživanja. Saopštenja su objavljena na sajtu Zavoda i Mjesečnom statističkom pregledu;

Statističko istraživanje o troškovima rada godišnje za 2008.godinu i po kvartalima 2009.godine prvi put se sprovelo u 2009.godini. Prikupljeni su podaci za 2008.godini urađena logička i računaska kontrola i u pripremi su izlazne tabele. Ujedno se vrši kontrola materijala za prvi i drugi kvartal 2009.godine.

U statistici obrazovanja, istraživanja i razvoja, kulture, pravosuđa i uprave, održano je nekoliko sastanaka vezanih za reformu nauke i tehnologije sa predstavnicima Ministarstva prosvjete i nauke i ekspertom iz instituta Mihailo Pupin iz Beograda, kao i sastanak iz oblasti pravosuđa sa predstavnicima Kancelarije Ujedinjenih nacija za drogu i kriminal (UNODC) da bi se upoznali sa našim načinom vođenja i prikupljanja podataka iz oblasti pravosuđa.

U okviru proizvodne statistike urađeni su podaci za 2008 godinu o površinama, voćnim stablima, čokotima vinove loze, proizvodnji i domaćoj preradi kao i podaci o broju i bilans stoke, podaci o proizvodnji mlijeka, jaja, vune i meda.

Popis poljoprivrede u Crnoj Gori koji je bio predviđen u oktobru 2009.godine odložen je iz razloga specifičnih zahtjeva Svjetske Banke vezano za javne nabavke i nedostatka ljudskih resursa u TSU pri Ministarstvu finansija. Zakon o sprovođenju popisa poljoprivrede vraćen je na Skupštinsku proceduru zbog izmjena i dopuna Zakona koje se odnose na izmjenu datuma sprovođenja popisa poljoprivrede koji se planira od 01-15 aprila 2010. godine. Revidirani su instrumenti popisa (upitnici i metodološka uputstva). Intenziviran rad sa Svjetskom Bankom vezano za javne nabavke.

U okviru agromonetarne statistike dobijeni su podaci o otkupnim i pijačnim cijenama za malu grupu poljoprivrednih proizvoda poljoprivrednih preduzeca i zemljoradničkih zadruga. Radi se na pripremi Pilot istraživanja o cijenama koje je planiramo sprovesti u 2010. Racuni u poljoprivredi se ne rade.

U okviru statistike ribarstva dobijeni su podaci za 2008. godinu o ulovu slatkovodne i morske ribe, zaposlenom osoblju, o ribarskim objektima, plovnim sredstvima, ribarskoj opremi, proizvodnji i ulovu ribe, proizvodnji ikre i mlađi i potrošnji hrane u ribnjacima.

Zavod vodi statistiku otpada u okviru koje su dobijeni podaci o komunalnom otpadu po opstinama. Prikupljeni a nijesu obradjeni i objavljeni podaci o industrijskom otpadu.

U okviru statistike voda dobijeni su podaci o iskorišćenosti i upotrebi vode prema izvorima snabdijevanja i načinu upotrebe, otpadne vode, prečišćavanje otpadnih voda, ponovno upotrebljavanje i recirkulacione vode, uređaji za prečišćavanje otpadnih voda i hlađenje, svojina, vrijednost, troškovi održavanja i korišćenje uređaja, broj izrečenih kazni zbog nepridržavanja propisa o zaštiti voda i dr. Zahvatanje vode i vrste izvorišta i sistema, broj korisnika sistema, objekti i uređaji za navodnjavanje, način navodnjavanja i navodnjavane površine i dr. Količine zahvaćene i preuzete vode iz svih vodozahvata, kao i kvalitet tih voda određen prema klasi vode.

U okviru statistike vazduha prikupljeni su i tabelirani podaci o potrošnji goriva i sirovina u pogonske i tehnoloske svrhe.

U statistici šumarstva podaci o proizvodnji šumskih sortimenat za 2009, kao i podaci za 2008.godinu o gajenju šuma, podaci o iskorišćavanju držvnih i privatnih suma , podaci o štetama u državnim šumama i o štetama od požara u privatnim šumama, podaci o promjenama u površini držvnih i privatnih suma kao i prikupljeni i obradjeni ali ne objavljeni podaci o gradjevinskim objektima, saobraćajnicama i mehanizaciji.

U Zavodu za statistiku u toku 2009. godine, pored rada na ranijim aplikacijama i programima i njihovom ažuriranju, nastavljena je izrada novih aplikacija za istraživanja

koja se sprovode zbog kompatibilnosti podataka, kao i proizvodnje podataka, u skladu sa zahtjevima EUROSTAT-a, i to:

- SBS- strukturalna biznis statistika;
- Obrada Ankete o radnoj snazi (ARS1 i ARS2)- Aplikacija za unos podataka za popis poljoprivrede;
- Aplikacija za unos podataka za novo istraživanje troškova rada;
- Izmjena aplikacije za prostorni registar, kao i učestvovanje na ažuriranju elektronskih mapa u Direkciji za nekretnine;
- Aplikacija za unos podataka za probni popis stanovništva;
- Ažurirana je i page Publikacije.htm – Godišnjak 2008.godine;
- Ažuriranje Web pages mjesečnih, kvartalnih i godišnjih istraživanja.

Evidentan je rad zaposlenih na radionicama za uzorak i popis poljoprivrede u Istanbulu i Zagrebu u okviru IPA projekta, kao i za statistiku spoljne trgovine (prilagođavanje programskog paketa) EUROTRACE. Obezbijedeno je i prisustvo jedno zaposlenog na prezentaciji META DATE u Tirani, kao i radionici za transfer podataka prema EURUSTAT-u. Takođe je evidentan rad zaposlenog na radionici za uzorak u Neushatel-u, kao i studijska posjeta ISTAT-u u Rimu.

U okviru publicističke djelatnosti Zavoda izdate su sledeće publikacije:

- Mjesečni statistički pregled dvanaest brojeva;
- Saopštenja:
 - Anketa o radnoj snazi, tri broja;
 - Analiza siromaštva, dva broja;
- Crna Gora u brojkama;
- Saopštenje o obračunatom BDP za 2008.godinu;
- Statistički godišnjak Crne Gore 2009.godine;
- Demografski trendovi u Crnoj Gori – perspektive do 2050.godine;
- Baza RAE populacije u Crnoj Gori;
- Analiza siromaštva u Crnoj Gori
- Prirodno kretanje stanovništva i unutrašnji migracioni tokovi Crne Gore u 2008. godini.

DIREKTOR

Radomir Đurović

